

Suomen

VANHEMPAINLIITTO

Varhaiskasvatuslaki kuuleminen 24.4.2018

Sivistysvaliokunta HE 40/2018 vp/ Asiantuntijapyyntö

Suomen Vanhempainliitto kiittää mahdollisuudesta osallistua varhaiskasvatuslakia koskevaan kuulemistilaisuuteen ja toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Vanhempainliitto pitää uutta varhaiskasvatuslakia onnistuneena kokonaisuutena. Se korvaa useisiin eri sosiaalihuollon järjestämistä koskeviin lakeihin ja asetuksiin sekä lasten päivähoidosta annettuun asetukseen kuuluneet säädökset uuteen varhaiskasvatuslakiin.

1§ 2 momentissa säädetään **varhaiskasvatuksen toimintamuodoista**. Termi muu varhaiskasvatus korvataan termillä avoin varhaiskasvatus. Termin käyttäminen laissa yhtenäistää kuntien käytäntöjä. Täsmennyvä lainsäädäntö helpottaa vanhempien ja muiden huoltajien mahdollisuuksia arvioida, mikä toimintamuoto on sekä lapsen että perheen kannalta paras. Muutos selkiyttää myös kuntien palveluohjauksen toteuttamista.

Lapsen edun ensisijaisuus (4§) on oikea lähtökohta varhaiskasvatuslailla. Se korostaa sitä, että varhaiskasvatuksen järjestämisessä ja varhaiskasvatusta koskevassa päätöksenteossa tulee aina ottaa huomioon lapsen etu. Tämän periaatteen tulee entistä vahvemmin ohjata viranomaisten toimintaa myös käytännössä.

Vanhempainliitto pitää hyvänä sitä, että lakiin on kirjattu kunnan **varhaiskasvatuksen järjestämisvelvollisuutta** koskevat periaatteet (5§). Uutena säädöksenä todetaan, että kunnan on pyrittävä järjestämään varhaiskasvatusta lähellä palvelun käyttäjiä ottaen huomioon asutuksen sijainti sekä liikenneyhteydet. Säännöstä ei ole kirjoitettu velvoittavaan muotoon, mutta se tuo esiin lainsäätäjän näkemyksen siitä, että varhaiskasvatusta tulisi järjestää lähipalveluna.

Pykälään 5 on koottu kunnan varhaiskasvatuksen järjestämis- ja tuottamistavat sekä järjestämisvelvollisuutta koskevat periaatteet. On hyvä, että säännös edellyttää kunnalta **varhaiskasvatuspalvelujen tarpeen seuranta ja arviointia**, jotta lasten ja perheiden erilaiset ja muuttuvat tarpeet voidaan ottaa huomioon palveluvalikossa.

Pykälässä 9 käytetään ilmaisua **'lapsen tarpeen mukainen'** puhuttaessa vuorohoidon päivittäisestä kestoista. Vanhempainliitto jää pohtimaan, onko vuorohoidossa kyse lapsen tarpeesta vai olisiko parempi käyttää ilmaisua **lapsen vanhemman työtilanteen muodostama tarve**.

Varhaiskasvatusympäristöä koskevaan pykälään (10§) tehty tarkennus; **lasta tulee suojata kiusaamiselta, väkivallalta ja muulta häirinnältä**, on tärkeä. Kiusaamiselta suojaamisen nostaminen lakiin johtaa toivottavasti varhaiskasvatuksen järjestäjän nykyistä aktiivisempaan toimintaan kiusaamisen ehkäisyssä ja siihen puuttumisessa. Vanhempainliitto haluaa kuitenkin muistuttaa, että kiusaamisen ehkäisyn käytännön toteuttamiseen varhaiskasvatuksen ammattilaiset tarvitsevat osaamista, joten asia täytyy huomioida heidän perus- ja täydennyskoulutuksessaan.

Pykälässä 11 **ravinto ja ruokailu** on tarpeellinen täsmennys siitä, että ruokailu järjestetään kaikille paikalla oleville lapsille. Säädös turvaa sen, että varhaiskasvatuksessa lapsen ravitsemukseen liittyviä ratkaisuja on tehtävä lapsen edun ja hyvinvoinnin edistämisen ja turvaamisen näkökulmasta eikä niitä saa ohjata kunnan säästötavoitteet.

Ohjaus ja neuvonta (16§) selkiytyy uudessa varhaiskasvatuslaissa ja sen merkitys nähdään tärkeänä. Vanhemmille ja muille huoltajille tulee järjestää neuvontaa ja ohjausta heidän käytettävissä olevista varhaiskasvatuspalveluista. Heille on selvitettävä varhaiskasvatuksen eri toimintamuodot ja tarjolla olevat vaihtoehdot sekä muut seikat, joilla on vaikutusta lapsen varhaiskasvatuksen järjestämiseen. Varhaiskasvatuksen järjestäjän tulee yleisen neuvonnan ohella tarjota lasten vanhemmille ja muille huoltajille aktiivisesti tietoa alueensa varhaiskasvatuspalveluista, niiden tavoitteista sekä eri vaihtoehdoista, joita perheillä on käytössään.

Vanhempainliitto näkee vanhempien ja huoltajien kannalta positiivisena sen, että **varhaiskasvatukseen hakemiseen** liittyvässä pykälässä 17 säännöstä täydennetään siltä osin, että niin sanottua kiireellistä kahden viikon hakuaikaa esitetään sovellettavaksi myös tilanteissa, joissa perhe muuttaa työn tai opiskelujen vuoksi toiselle paikkakunnalle, eikä muuttoa ole voitu ennakoida. Työntekijöiden liikkuvuutta pyritään edistämään eikä varhaiskasvatuspaikan puuttuminen saa olla este lasten vanhempien työllistymiselle tai opintojen aloittamiselle.

Pykälässä 19, **varhaiskasvatusoikeuteen liittyvät menettelyt**, todetaan, että kunnan on tarjottava 12 §:n 1 momentissa tarkoitetun varhaiskasvatusoikeuden piirissä olevalle lapselle mahdollisuus osallistua lapsen vanhemman tai muun huoltajan päätöksen mukaisesti joko päivittäin järjestettävään tai osaviikkoiseen varhaiskasvatukseen. Kunta päättää lapsikohtaisesti määräajaksi tarkemmat säännölliset varhaiskasvatuksen toiminta-ajat lapsen vanhempia tai muita huoltajia kuultuaan. Vanhempainliitto haluaa korostaa vanhempien tai lapsen muiden huoltajien toivomusten kuulemista ja huomioon ottamista.

Pykälä 20, **osallisuus ja vaikuttaminen**, on erinomainen sekä lasten että vanhempien kannalta.

Uusi varhaiskasvatuslaki selkiyttää **ammattiryhmien välisiä työtehtäviä ja nimikkeitä**, jolloin kunkin ammattiryhmän koulutuksen tuomaa osaamista voidaan parhaiten hyödyntää. Vanhempainliitto näkee mahdollisuuden opintojen täydentämisestä hyvänä. Näin joustavoitetaan jatko-opintomahdollisuuksia ja helpotetaan henkilöiden saatavuutta ja työllistymistä alalle.

Siirtymäsäädökset ovat ehdotetulla tavalla hyvät. Näin varmistetaan, että kelpoisuusvaatimukset täyttäneet säilyttävät kelpoisuuden myös jatkossa ja alaa tällä hetkellä opiskelevien asema turvataan. Vanhempainliitto näkee positiivisena myös sen, että päiväkodin johtajan pätevyysvaatimus nostetaan kasvatustieteen maisterin tutkintoon.

Vastuuhenkilöä koskevassa pykälässä (45§) Vanhempainliitto näkee hyvänä asiana sen, että yksityisen palveluntuottajan on nimettävä päiväkotiin toiminnasta vastaava johtaja.

Varhaiskasvatuksen tietovarantoon (65§) tallennettaisiin varhaiskasvatuksen järjestäjiä, henkilöstöä, perhettä ja lasta koskevia tietoja, joita eri viranomaiset tarvitsevat toteuttaessaan lakisääteisiä viranomaistehtäviään. Laissa säädetään hyvin tarkasti kerättävistä tiedoista, tiedon keruusta, säilyttämisestä ja luovuttamisesta. Tietovarannon käyttötarkoitus on perusteltu hyvin. On hyvä, että salassapito ja tietojen vaihto lähentyy perusopetuksen käytäntöjä. Tavoitteena on parantaa tietoa varhaiskasvatuksen ja esi- ja perusopetuksen välillä, mutta myös lapsen ja perheen muiden palvelujen välillä.

Tietovarannolla vastattaisiin lapsen oikeuksien sopimuksen ja EU:n tavoitteiden mukaiseen tarpeeseen kehittää tietotuotantoa ja seurantaan lapsen oikeuksien kehittämiseksi. Tietovarannon luovutuspalvelu toisi lasten vanhemmille mahdollisuuden tarkastella lapsen varhaiskasvatusta koskevia tietoja, kuten asiakasmaksun perusteena olevia tietoja, mikä aiemmin ei ole ollut vastaavassa määrin mahdollista.

Lopuksi

Suomen Vanhempainliitto olisi toivonut lakiesitykseen subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden sekä ryhmäkokojen palauttamista viimeisintä muutosta edeltäneelle entiselle tasolle. Nykyinen tilanne asettaa lapset eriarvoiseen asemaan riippuen siitä, missä kunnassa he sattuvat asumaan.

Lisäksi Vanhempainliitto on pettynyt siihen, että tukeen puuttuvat säädökset puuttuvat lakiesityksestä kokonaan. Vanhempainliitto toivoo, että varhaiskasvatuslakiin säädetään mahdollisimman pikaisesti perusopetuslaissa oleva ns. kolmiportainen tuki. Erillinen hanketyö asian suhteen onkin jo aloitettu. Myös yksityisten varhaiskasvatusyksiköiden on tarjottava riittävä tuki erityistä tukea tarvitseville lapsille. Ei ole lapsen edun mukaista, että lapsi joutuu vaihtamaan varhaiskasvatusyksiköstä toiseen, jos erityisen tuen tarve huomataan (Vanhempainliiton kannanotto 12.12.2017).

Ulla Siimes
toiminnanjohtaja

Merja Korhonen
varhaiskasvatuksen asiantuntija